

*ЗАЙЦЕВА Наталія
ПУГАЧ Юлія*

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У контексті глобалізаційних змін, активної міжнародної мобільності, розширення міжкультурних контактів та розвитку інтеркультурної комунікації, проблема готовності майбутніх психологів до міжкультурної взаємодії набуває особливої актуальності. Сучасний психолог повинен не лише володіти професійними знаннями й навичками, а й бути здатним до ефективної комунікації з представниками різних етнокультур, дотримуючись принципів толерантності, відкритості та емпатії. В умовах зростання культурного різноманіття соціуму, така готовність стає необхідною умовою успішного виконання професійних функцій фахівця.

Готовність до міжкультурної взаємодії визначається як інтегративна якість особистості, що виявляється в здатності здійснювати продуктивну комунікацію з представниками інших культур на основі міжкультурної компетентності, рефлексії, емпатії, гнучкості та психологічної стійкості. Це не лише знання про інші культури, а й здатність розуміти, приймати та поважати культурні відмінності, ефективно діяти в ситуаціях культурного різноманіття.

У процесі навчання важливими є моделювання й аналіз ситуацій професійної комунікації, спрямованих на оволодіння студентами психологами професійно-комунікативними вміннями, необхідними для їхньої повноцінної фахової діяльності в майбутньому, а саме: уміння встановлювати емоційний контакт із людьми, забезпечувати взаємини, необхідні для спільної діяльності, мовленнєві вміння (здатність ефективно використовувати загальноживану лексику, спеціальну термінологію та професійні слова з метою забезпечення успішності мовленнєвого акту, ознаками якої є змістовність, доступність, зрозумілість, доречність, різноманітність, виразність, естетичність).

З урахуванням особливостей професії психолога, готовність до міжкультурної взаємодії можна розглядати як складне багаторівневе утворення, яке включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і емоційно-рефлексивний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент охоплює установки на взаєморозуміння, повагу до інших культур, прагнення до діалогу, внутрішню потребу у професійному зростанні в мультикультурному середовищі. Цей компонент є провідним, оскільки саме мотивація визначає рівень зацікавленості особистості в міжкультурній комунікації та ступінь її відкритості до іншого.

Когнітивний компонент включає знання про базові категорії міжкультурної комунікації, національно-культурні особливості поведінки, вербальні й невербальні знакові системи різних народів, уявлення про конфлікти на культурному ґрунті та шляхи їх

вирішення. Він забезпечує орієнтацію у культурному полі комунікації та створює підґрунтя для адекватного розуміння інших.

Діяльнісний (операційний) компонент відображає сформованість практичних навичок взаємодії з представниками інших культур: вміння вести діалог, слухати й чути співрозмовника, використовувати мовленнєві стратегії, розпізнавати культурні сигнали, адекватно реагувати на ситуації міжкультурного непорозуміння. Цей компонент є основою професійної поведінки психолога в реальних умовах.

Емоційно-рефлексивний компонент характеризується здатністю до емпатії, саморегуляції, критичної самооцінки власної поведінки, усвідомлення власних упереджень, подолання емоційної напруги в міжкультурних контактах. Він дозволяє зберігати психологічну рівновагу та будувати конструктивні взаємини в складних ситуаціях.

Для майбутніх психологів міжкультурна готовність має не лише комунікативну, а й професійно-етичну значущість. Робота психолога часто передбачає консультування представників різних етносів, співпрацю в мультикультурних командах, участь у програмах підтримки мігрантів, ВПО, осіб із досвідом міжкультурної травматизації. Відсутність належного рівня міжкультурної компетентності може призвести до непорозумінь, викривленого тлумачення поведінки клієнта, емоційного вигорання самого фахівця.

Професійна діяльність психолога у сучасному світі передбачає не лише вміння аналізувати поведінку індивіда, а й здатність інтерпретувати її крізь призму культурного контексту. Наприклад, прояви емоцій, міміка, особливості міжособистісної дистанції, реакції на стрес – усе це може мати різні значення у різних культурах.

Формування міжкультурної готовності повинно бути системним і поетапним. Важливо сформувати позитивну мотивацію, інтерес до інших культур, ціннісне ставлення до толерантності й відкритості. Далі необхідно забезпечити засвоєння знань, розуміння принципів міжкультурної взаємодії, розвитку критичного мислення та навичок самоаналізу.

Таким чином, готовність майбутніх психологів до міжкультурної взаємодії є складним, багатокомпонентним утворенням, яке формується у процесі фахової підготовки та професійного зростання. Вона об'єднує мотиваційні установки, знання, практичні навички та емоційну зрілість. У сучасному глобалізованому світі саме ця компетентність дозволяє фахівцю ефективно працювати у мультикультурному середовищі, налагоджувати продуктивну взаємодію, дотримуватися етичних принципів і зберігати професійну цілісність. Необхідною умовою підготовки психологів нового покоління є створення навчального середовища, орієнтованого на міжкультурний діалог, розвиток критичного мислення та виховання поваги до іншості як базової цінності демократичного суспільства.

Література

1. Левицька А. І. (2019). Полікультурне середовище закладу вищої освіти як чинник підготовки студентів до міжкультурного спілкування. *Світоглядні горизонти місії вчителя нової української школи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 26 вересня 2019 р.). Одеса: Університет Ушинського. 39-43.

2. Титаренко Т. М. (ред.) (2018). Психологія міжкультурної взаємодії: навчальний посібник. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України.

3. Шолох О. М. (2022). Соціокультурна компетентність майбутнього фахівця як умова ефективної міжкультурної взаємодії. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 17. 101-109.

**Ministry of Education
and Science of Ukraine**

**National University of Life
and Environmental Sciences of
Ukraine**

**Faculty of Humanities
and Pedagogy**

**Дипломатична
академія
України**

**NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE
AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE**

Faculty of Humanities and Pedagogy

Department of Philosophy and International Communication

**INTERNATIONAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN SHAPING UKRAINE'S IMAGE:
DEVELOPMENT STRATEGIES**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

May 01, 2025

Kyiv

Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 178с.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку», що її провела кафедра філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the International scientific and practice conference «International and intercultural communication in shaping Ukraine's image: development strategies» a held by the Department of Philosophy and International Communication of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

Forscientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук В.Д., д-р філ. наук, проф. (голова); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук, доц., Вакулик І.І., канд. філ. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц., Лаута О.Д., канд. філос. наук, доц., Савицька І.М., канд. філос. наук, доц., Христюк С.Б., канд. іст. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 9 від 17.04.2025

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них і засвідчують відсутність плагіату.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025